

Explaining the model of preventing the collapse of the family system

Hossein. Arami^{1*}, Abdollah. Shafiabadi² & Kianoosh. Zaharakar³

1. Ph. D student of Counseling Department, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran
2. *Corresponding Author: Professor of Counseling Department, Allameh Tabatabai University, Tehran, Iran
3. Professor of Counseling Department, Khwarazmi University, Tehran, Iran

ARTICLE INFORMATION	ABSTRACT
Article type Original research Pages: 150-164	Background and Aim: The family as an ancient institution has been the focus of many people since the distant past, and many thinkers and researchers have devoted a large part of their studies to the family. The collapse of this institution is a serious threat to the entire social system, and according to this, today, most of the macro-policies in the field of the family are aimed at protecting families from damage and collapse. Therefore, the purpose of the current research is to explain the family breakdown prevention model. Methods: The current research is a qualitative and quantitative research, which was first identified through interviews, and in the quantitative part of the research, quantitative modeling of the components was done to provide a model for the prevention of family breakdown. The statistical population of the research includes counselors, psychologists, university professors, counseling experts and some couples applying for divorce who were purposefully selected as the statistical population. Saturation theory was used to determine the sample size in the qualitative part of the research, and random sampling was used in the quantitative part, and finally 378 completed questionnaires were collected. The tools of this research for its qualitative part include researcher-made interviews and for the quantitative part it includes researcher-made questionnaires. SPSS and AMOS software were used for statistical analysis of quantitative research data. Results: The obtained findings indicate that all the components obtained from the interview (emphasis on continuous education, economic strengthening, legal support for a healthy life, skill training and skill enhancement, continuous moral reproduction, cultural immunity, healthy lifestyle, rational choice, strengthening internal bonds of members, mutual trust building, family orientation and effective intervention) are effective on the process of preventing family breakup, and the drawing model of the family breakup prevention model based on these findings has a good fit. Conclusion: It can be concluded that the drawing model of the current research can be used as a model to explain the prevention of the collapse of the family system.
Corresponding Author's Info Email: arami.hos@gmail.com	
Article history: Received: 2022/07/09 Revised: 2022/01/17 Accepted: 2023/01/16 Published online: 2023/07/27	
Keywords: <i>Divorce, family system, prevention of family breakdown</i>	

This work is published under CC BY-NC 4.0 licence.

© 2023 The Authors.

How to Cite This Article:

Arami, H., Shafiabadi, A., & Zaharakar, K. (2023). Explaining the model of preventing the collapse of the family system. *Jayps*, 4(5): 150-164.

تبیین مدل پیشگیری از فروپاشی نظام خانواده

حسین آرامی*، عبدالله شفیع آبادی^۱ و کیانوش زهراکار^۲

۱. دانشجوی دکتری گروه مشاوره، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
۲. استاد گروه مشاوره، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران
۳. استاد گروه مشاوره، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: پژوهشی صفحات: ۱۶۴-۱۵۰	زمینه و هدف: توجه به وضعیت روانی کارآموزان روان‌درمانگری نقشی اساسی در آماده‌سازی دانشجویان برای ورود به عرصه درمان ایفا می‌کند. بنابراین این پژوهش با هدف تعیین اثربخشی درمان روان‌پویشی فشرده کوتاه‌مدت بر خودآگاهی هیجانی، همدلی و شفقت به خود در کارآموزان روان‌درمانگری انجام شد. روش پژوهش: نیمه‌آزمایشی با طرح پیش‌آزمون-پس‌آزمون با دو گروه آزمایش و گواه و پیگیری دو ماهه بود. جامعه آماری پژوهش متشکل از کلیه کارآموزان روان‌درمانگری شهر تهران در سال ۱۴۰۰ بود که با روش نمونه‌گیری در دسترس تعداد ۳۰ نفر انتخاب و به شیوه تصادفی در دو گروه ۱۵ نفری جایگزین شدند. گردآوری اطلاعات با پرسشنامه خودآگاهی هیجانی (ریفی و همکاران، ۲۰۰۸)، پرسشنامه همدلی (مهرابیان و اپستین، ۱۹۷۲) و پرسشنامه شفقت به خود (نف، ۲۰۰۳) انجام شد. برای هر یک از گروه‌های آزمایش برنامه مداخلاتی به صورت جلسات هفتگی برگزار شد. تحلیل داده‌ها علاوه بر روش‌های آمار توصیفی با تحلیل واریانس آمیخته و آزمون تعقیبی بونفرونی انجام شد. یافته‌ها: نتایج نشان داد در دوره پس‌آزمون بین میانگین نمرات خودآگاهی هیجانی ($P < 0/01$)، همدلی ($P < 0/01$) و شفقت به خود ($P < 0/01$) گروه آزمایش در جلسات مداخله نسبت به گروه گواه از نظر آماری تفاوت معنادار می‌باشد. اثربخشی درمان روان‌پویشی فشرده کوتاه‌مدت در طول زمان در آزمودنی‌های گروه‌های آزمایش پایدار بود. نتیجه‌گیری: براساس نتایج پژوهش انجام مداخلات روان‌شناختی جهت آماده‌سازی کارآموزان روان‌درمانگری اهمیت بالایی دارد و می‌تواند پایه‌ای برای آگاهی‌افزایی و به‌کارگیری صحیح این مداخلات در کارآموزان روان‌درمانگری باشد.
اطلاعات نویسنده مسئول ایمیل: arami.hos@gmail.com	
سابقه مقاله	
تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۰۴/۱۸	
تاریخ اصلاح مقاله: ۱۴۰۱/۱۰/۲۷	
تاریخ پذیرش نهایی: ۱۴۰۱/۱۰/۲۶	
تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۰۵/۰۵	
واژگان کلیدی طلاق، نظام خانواده، پیگیری از فروپاشی خانواده	

انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با CC BY-NC 4.0 صورت گرفته است.
تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است.

شیوه استناد به این مقاله

آرامی، حسین، شفیع آبادی، عبدالله، و زهراکار، کیانوش. (۱۴۰۲). تبیین مدل پیشگیری از فروپاشی نظام خانواده. مطالعات روان‌شناختی نوجوان و جوان، ۴(۵): ۱۶۴-۱۵۰.

مقدمه

خانواده از بدو هستی مهمترین کانون زندگی اجتماعی بوده و همواره توجه ویژه‌ای برای حفظ آن در جریان بوده است. از همین رو خانواده و زندگی در کانون خانواده به عنوان یک ارزش مطلوب اجتماعی مورد توجه بوده است. از طرفی هم در انتقال ارزش‌ها و هنجارها و نرم‌هایی که در یک جامعه معمول است بی تردید خانواده نقشی اساسی را ایفا می‌کند و در این میان توانائی‌های بالقوه و بالفعلی مانند فرآیند جامعه‌پذیر کردن فرزندان و کارکردهای خانواده نقشی مهم در بقای جامعه داشته است (پیرزاده و پارساکیا، ۲۰۲۳). علاوه بر این بسیاری از محققان سلامت جامعه را به سلامت خانواده پیوند داده و در حقیقت هیچ جامعه‌ای نمی‌تواند ادعای سلامت کند، چنانچه از خانواده‌هایی سالم برخوردار نباشد، باز بی هیچ شبهه، هیچ یک از آسیب‌های اجتماعی نیست که فارغ از تأثیر خانواده پدید آمده باشد (آرامی و همکاران، ۱۴۰۲؛ ستوده، ۱۳۹۰).

بر خلاف ازدواج، طلاق یک رویداد هنجاری در زندگی نیست و همچنین طلاق یک نقش اجتماعی با درجه‌ای از بلوغ و پختگی نیست (علیزاده کندوری، ۲۰۲۰)؛ زیرا پدیده طلاق از هر سنی در طول دوره بزرگسالی می‌تواند رخ دهد. بر همین مبنا حتی کمتر احتمال دارد که طلاق بخشی از روند بلوغ شخصیت کلی باشد (دنيسن و همکاران، ۲۰۱۹). پیامدهای طلاق به ویژه وجوه منفی آن، هم به صورت عمومی بر ارکان مختلف جامعه تأثیر می‌گذارد و هم به واسطه تأثیرات ویژه‌ای که بر زنان دارد، در تحلیل‌های جنسیتی توسعه و سیاست‌گذاری‌های اجتماعی اهمیت می‌یابد (کلانتری و همکاران، ۱۳۹۰). از طرف دیگر طلاق والدین تأثیرات شدیدی بر فرزندان دارد. از رو این در بسیاری از کشورها برنامه‌هایی برای حمایت از کودکان خردسال پس از طلاق والدین ارائه شده است. یکی از این برنامه‌ها، برنامه «مداخله در کودکان طلاق» است که توسط ایالات متحده توسعه

یافته است. اثر بخشی برنامه «مداخله در کودکان طلاق» به گونه‌ای بوده که این برنامه برای بسیاری از کشورهای دیگر توصیه شده است (کلین ولدرمان و همکاران، ۲۰۱۸). همچنین افزایش آسیب‌پذیری فرزندان والدین مطلقه برای ایجاد اختلالات روانی و تجربه بیشتر استرس مزمن، تنهایی، دوری از دلبستگی، اضطراب دلبستگی و تجربه‌های آسیب‌زا در دوران کودکی نگران کننده است و اهمیت برنامه‌های پیشگیری و آموزش روانی را در طی روند طلاق والدین حمایت والدین با توجه به مراقبت کافی برای کمک به والدین جهت حمایت بهتر از فرزندان در طلاق و پس از آن لازم است (شان و همکاران، ۲۰۱۹) به طور کلی با روشن بحث پیامدهای نامطلوب طلاق و فروپاشی خانواده ضرورت پیشگیری از فروپاشی خانواده و انجام اقداماتی در راستای استحکام خانواده بسیار مهم و حیاتی است. البته اولین گام در پیشگیری از آسیب‌های یک پدیده، شناخت همه جوانب آن پدیده است. بر همین اساس تحقیقات بیشماری در مورد فروپاشی خانواده و طلاق در جوامع مختلف انجام شده است و حجم بالای تحقیقات انجام شده عموماً روند انجام تحقیقات جدیدتر را متوقف نمی‌کند. لازم به توضیح است که عمده کارهای انجام شده در داخل و خارج هر کدام بر جنبه‌های مهمی از طلاق و فروپاشی خانواده تأکید داشته‌اند. در پژوهش‌های داخلی برای مثال: احمدی‌خویی و همکاران (۱۳۹۷) آموزش خانواده؛ حیدری و همکاران (۱۳۹۹) آگاهی و مشاوره قبل از ازدواج و مشاوره قبل از طلاق؛ برکات و همکاران (۱۳۹۹) تأثیرات طلاق بر فرزندان و جامعه؛ رحیم‌پور و همکاران (۱۳۹۶) نداشتن تفاهم اخلاقی، عدم تمکین، بیکاری، مشکلات مالی و اقتصادی و اعتیاد؛ نوابخش و محمدی (۱۳۹۵) افزایش ناهمساز همسری؛ رضائی و همکاران (۱۳۹۹) از هم گسیختگی خانواده و فساد؛ بوالهروی و همکاران (۱۳۹۱) علل روانی، عوامل فرهنگی و اجتماعی، عوامل جنسی، عوامل

کهنسالانی و سلامت روان؛ کیم و چانگ (۲۰۲۰) کودکان طلاق و اصلاح سیاست‌های حمایتی؛ کانگ^۲ و همکاران (۲۰۲۰) مسئولیت مالی فرزندان؛ کیم و چانگ (۲۰۲۰) تدوین سیاست‌های پیشگیرانه و هزینه‌های مالی حمایت از کودکان؛ سیوفی^۳ و همکاران (۲۰۲۰) اعتیاد؛ شان و همکاران (۲۰۱۹) آسیب پذیری فرزندان، کاهش رفاه و اختلالات روانی؛ شیمکوفسکی و لدبتر (۲۰۱۸) استرس آسیب‌زا و سلامت روانی کودک؛ هاگنز (۲۰۲۰) کاهش تحصیلات فرزندان و توسعه اقتصادی؛ وونگ^۴ (۲۰۱۶) تقویت حقوق مالکیت همسران؛ فرناندز و وونگ^۵ (۲۰۱۴) عوامل اقتصادی؛ گری (۱۹۹۸) افزایش قدرت چانه زنی زنان و اشتغال؛ استیونسون^۶ (۲۰۰۷) عوامل اقتصادی؛ استیونسون و ولفرز^۷ (۲۰۰۶) خودکشی زنان، خشونت خانگی و قتل؛ گروبر^۸ (۲۰۰۴) کاهش تحصیلات کودکان؛ اورسپرگ^۹ (۲۰۱۹) سلامت روان و اعتیاد؛ کلین ولدرمان^{۱۰} و همکاران (۲۰۱۸) برنامه‌هایی برای حمایت از کودکان طلاق؛ اوله (۲۰۱۵) ظهور الگوهای جدید خانواده؛ کالمجین^{۱۱} و همکاران (۲۰۱۱) طبقه اجتماعی و دوزباکر^{۱۲} (۲۰۱۶) آسیب شناسی در حق طلاق از طرف مرد را بررسی کرده‌اند.

بنابراین اهمیت و ضرورت مطالعه مرتبط با طلاق و فروپاشی خانواده از آن جهت مهم است که بدون تردید طلاق امر نا مطلوبی است که کانون محبت خانواده را از بین می‌برد و پدر و مادر را از هم جدا می‌کند که این برای آینده خود آن‌ها و مهم‌تر از آن، فرزندان بسیار خطرناک است؛ چه بسا که فرزندان به انحراف ممکن است کشیده شوند و آینده آن‌ها به تباهی رود. بررسی وضعیت

اقتصادی و خشونت؛ مسعودی‌نیا (۱۳۹۴) عوامل فرهنگی؛ مشکي و همکاران (۱۳۹۰) شناخت ناکافی همسر، عدم تفاهم، دخالت فامیل و دیگران در زندگی، بیکاری، اجباری بودن ازدواج، کمبود مهارت‌های زندگی، اعتیاد، سن پایین ازدواج، شهر نشینی، بیماری‌های جسمی یا روانی همسر، کمبود مهارت‌های جنسی و ارتباطی؛ زرگر و نشاط دوست (۱۳۸۶) مشکلات ارتباطی، اعتیاد، دخالت خانواده‌ها و بیماری روانی یکی از زوجین؛ مرادی و همکاران (۱۳۹۱) نبود مشاوره و پایین بودن کیفیت زندگی؛ روشنی و همکاران (۱۳۹۸) همسرگزینی نادرست، نقص دانش و مهارت همسران، عملکرد نامطلوب همسران و شرایط اقتصادی نامطلوب؛ اسدیان و صداقت (۱۳۹۳) تفاوت تحصیلی، برآورده نشدن انتظارات، تفاوت عقاید، دخالت دیگران و وضعیت شغلی؛ کلانتری و همکاران (۱۳۹۰) سرمایه انسانی و اقتصادی توسعه؛ حقیقتیان و همکاران (۱۳۹۷) پیامدهای اجتماعی؛ حسنی و همکاران (۱۳۹۳) پیامدهای مثبت و منفی؛ دهقانی‌تفتی و همکاران (۱۳۹۸) خیانت، آسیب‌های اجتماعی، رضایت زناشویی و انزوای اجتماعی؛ عسکری‌باغمیانی و جوادیان (۱۳۹۶) فشار مضاعف زندگی را بررسی کرده‌اند.

در پژوهش‌های خارجی نیز پژوهش‌های بسیار زیادی در مورد طلاق انجام شده است. برخی از این پژوهش‌ها هر کدام از زوایایی به این پدیده نگاه کرده‌اند. برای مثال: آلمند و همکاران (۲۰۱۵) تغییر ابعاد شخصیتی؛ گادالا (۲۰۰۸) بهزیستی و سطح رفاه؛ هگز و وایت (۲۰۰۹) مسایل مالی و اقتصادی بعد از طلاق؛ دنیسن و همکاران (۲۰۱۹) طلاق به عنوان بخشی از روند بلوغ شخصیت؛ اسپیکیک^۱ و همکاران (۲۰۲۰) خواسته‌های بیشتر و تجارب اجتماعی؛ لن (۲۰۲۰) پیامدهای نامطلوب برای فرزندان؛ سورک (۲۰۲۰) کیفیت زندگی و حمایت اجتماعی؛ توسی و بروک (۲۰۲۰) طلاق خاکستری در

2. Kang
3. Cioffi
4. Wong
5. Fern_andez & Wong
6. Stevenson
7. Stevenson & Wolfers
8. Gruber
9. Auersperg
10. Klein Velderman
11. Kalmijn
12. Düzbakar

1. Spikic

و در بخش کمی، شیوه نمونه گیری تصادفی به کار گرفته شد. با توجه به دقیق نبودن حجم جامعه آماری از فرمول جامعه آماری نامشخص برای به دست آوردن حجم نمونه استفاده شد که با توجه به تعداد گویه‌های پرسشنامه حجم نمونه ۳۶۲ نفر تعیین گردید که به علت احتمال ریزش پرسشنامه در اختیار ۳۹۰ نفر قرار گرفت که در نهایت ۳۷۸ پرسشنامه تکمیل شد. ابزار این پژوهش برای بخش کیفی آن شامل مصاحبه محقق ساخته و برای قسمت کمی شامل پرسشنامه محقق ساخته بوده است.

ابزار پژوهش

۱. پرسشنامه محقق ساخته. مطابق مصاحبه‌های صورت گرفته، برای ساخت پرسشنامه ۱۲ مؤلفه اصلی تعیین شد که عبارتند از: تأکید بر آموزش مداوم (۶ گویه)، تقویت اقتصادی (۸ گویه)، حمایت قانونی از زندگی سالم (۶ گویه)، مهارت پروری و مهارت‌افزایی (۴ گویه)، بازتولید اخلاقی مداوم (۶ گویه)، مصون‌سازی فرهنگی (۴ گویه)، سبک زندگی سالم (۸ گویه)، انتخاب عقلانی (۶ گویه)، تقویت پیوندهای درونی اعضاء (۶ گویه)، اعتمادسازی دوجانبه (۶ گویه)، خانواده‌گرایی (۴ گویه) و مداخله مؤثر (۶ گویه). در این پرسشنامه مؤلفه تأکید بر آموزش مداوم مشتمل بر ابعاد آموزش حل تعارض، آموزش سبک زندگی سالم و آموزش مهارت‌های زندگی؛ مؤلفه تقویت اقتصادی مشتمل بر ابعاد درمان اقتصاد بحران زده، کارآفرینی و رفع بیکاری، برنامه ریزی شغلی و تربیتی و اقتصاد محوری؛ مؤلفه حمایت قانونی از زندگی سالم مشتمل بر ابعاد اصلاح قوانین خانواده، برنامه ریزی حاکمیتی برای حفظ ثبات خانواده و حمایت‌گری نهادی؛ مؤلفه مهارت‌پروری و مهارت‌افزایی مشتمل بر ابعاد آموزش‌های مهارتی و مهارت‌های حل اختلاف و مسائل؛ مؤلفه بازتولید اخلاقی مداوم مشتمل بر ابعاد کنترل روابط فrazناشویی، حفظ ارزش‌های اخلاقی و آشتی با معنویت و سالم‌سازی خانواده؛ مؤلفه مصون‌سازی فرهنگی مشتمل بر ابعاد حفاظت از الگوهای

پرستاب و فزاینده از هم‌گسست زندگی‌های خانوادگی در میان زنان و مردان، بر حسب جنسیت متفاوت‌شان، با تعابیر مختلفی همراه است. این فهم در مردان بیانگر تجربه نوعی از دست دادن است. این تجربه نتیجه تقاطع ساختار جنسیت و نهاد خانواده و تاثیر آن بر موقعیت متحول شده مردان است. بخشی از این تحول مربوط به مردان و بخشی دیگر مربوط به تحولات هویتی و نقشی زنان است که بر جایگاه دیرپای مردان در خانواده موثر واقع شده است (عرب خراسانی و همکاران، ۱۳۹۹). بر همین اساس ضرورت پیشگیری از فروپاشی خانواده که طلاق سنگ بنای اصلی آن است، یک ضرورت اساسی هم در حوزه پژوهشی و هم در حوزه کاربردی است. همچنین به دلیل سرمایه‌گذاری و توجه هر چه بیشتر به خانواده، امروز بیش از هر زمان دیگری در میان کارشناسان و صاحب‌نظران این مساله مورد توجه است؛ به‌طوری‌که دولت‌ها توجه خاصی نسبت به رشد و توسعه کیفی خانواده مبذول داشته و با در اختیار قرار دادن امتیازات، تسهیلات رفاهی، آموزشی، مشاوره‌ای و به طور کلی ارتقای سطح بهداشت و سلامت خانواده، سعی بر افزایش کیفیت زندگی خانواده‌ها مورد توجه است. لذا، هدف از پژوهش حاضر تبیین مدل پیشگیری از فروپاشی نظام خانواده می‌باشد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر نوع هدف کاربردی می‌باشد. این پژوهش یک پژوهش کیفی-کمی بوده که در آن ابتدا از طریق مصاحبه مؤلفه‌های پیشگیری از فروپاشی خانواده مشخص گردیده و در قسمت کمی پژوهش الگویابی کمی مؤلفه‌ها جهت ارائه مدل پیشگیری از فروپاشی خانواده صورت گرفت. جامعه آماری تحقیق شامل مشاوران، روانشناسان، اساتید دانشگاه، خبرگان مشاوره و برخی زوجین متقاضی طلاق هستند که به صورت هدفمند به عنوان جامعه آماری انتخاب شده‌اند. برای تعیین حجم نمونه در بخش کیفی پژوهش از نظریه اشباع استفاده شد

توصیفی از توزیع فراوانی متغیرها و با استفاده از جداول تقاطعی متغیرهای مورد بررسی، تصویری از توزیع جمعیت مورد مطالعه به دست آورده آمده و در سطح تبیین از مدل‌یابی معادلات ساختاری (SEM) در نرم افزار AMOS استفاده شده. همچنین آزمون کولوموگراف-اسمیرنوف و شاپیرو ویلک برای نرمالیتی داده‌ها، تحلیل عاملی تاییدی مرتبه اول، آزمون شاخص‌های برازندگی مدل، آماره‌های آزمون اثرگذاری و ضرایب تشخیص، آزمون روایی همگرا و آزمون مدل پارادایمی در قالب مدل معادله ساختاری پژوهش استفاده است.

یافته‌ها

از لحاظ ویژگی‌های جمعیت شناختی، میانگین سنی پاسخ‌دهندگان به پرسشنامه به ۴ دسته تقسیم می‌شود: گروه سنی ۲۰ تا ۲۹ سال (۱۵/۶۰ درصد)، ۳۰ تا ۳۹ سال (۲۹/۴ درصد)، ۴۰ تا ۴۹ سال (۲۸/۱ درصد) و ۵۰ تا ۵۹ سال (۲۶/۹ درصد). همچنین از میان اعضای نمونه آماری ۷/۴ درصد دارای تحصیلات ابتدایی، ۹/۵ درصد سیکل، ۱۴/۱ درصد دیپلم، ۲۸/۶ درصد کارشناسی و ۴۰/۲ درصد دارای مدرک کارشناسی ارشد و بالاتر بودند.

فرهنگی سالم و کنترل و مدیریت و لنگاری فرهنگی؛ مؤلفه سبک زندگی سالم مشتمل بر ابعاد مدیریت سبک زندگی، کنترل اعتیاد، مدیریت بلوغ‌های زودرس و بهنجارسازی روابط؛ مؤلفه انتخاب عقلانی مشتمل بر ابعاد تقدم معیارهای عقلانی، رشد مسئولیت پذیری و همسان همسری؛ مؤلفه تقویت پیوندهای درونی اعضاء مشتمل بر ابعاد ترمیم طلاق عاطفی، توجه به جزئیات زندگی و تداوم صمیمیت و سازگاری دوطرفه؛ اعتمادسازی دوجانبه مشتمل بر ابعاد رازداری و حفظ اسرار خانواده، افزایش صمیمیت جنسی و دلگرم‌سازی؛ مؤلفه خانواده‌گرایی مشتمل بر ابعاد فرزندآوری و تقویت روحیه جمع‌گرایی تشکیل کار گروه حل اختلاف توسط بزرگان خانواده، خدمات مشاوره‌ای و ایفای نقش نهادی می‌باشد.

روش اجرا

پس از تعیین مؤلفه‌های پیشگیرانه از طریق مصاحبه و اجرای پرسشنامه‌ها، جهت تجزیه و تحلیل آماری داده‌های کمی پژوهش از نرم‌افزارهای SPSS و AMOS استفاده گردید. تحلیل داده‌ها در سه سطح توصیف و تبیین و پیش‌بینی صورت گرفت. در سطح

جدول ۱. نتایج آزمون کولوموگراف اسمیرنوف و شاپیرو ویلک در فرض نرمال بودن توزیع جامعه آماری متغیرهای پژوهش

متغیر	کولوموگراف اسمیرنوف		شاپیرو ویلک	
	آماره	سطح معناداری	آماره	سطح معناداری
تاکید بر آموزش مداوم	۰/۲۶۱	۰/۲۰۱	۰/۷۶۵	۰/۲۳۴
تقویت اقتصادی	۰/۲۴۶	۰/۱۵۲	۰/۸۷۶	۰/۳۲۱
حمایت قانونی از زندگی سالم	۰/۲۱۳	۰/۳۶۳	۰/۸۸۸	۰/۳۴۳
مهارت پروری و مهارت‌افزایی	۰/۲۴۴	۰/۱۵۶	۰/۸۱۲	۰/۳۴۱
باز تولید اخلاقی مداوم	۰/۲۷۳	۰/۲۸۷	۰/۸۰۳	۰/۳۳۳
مصون‌سازی فرهنگی	۰/۲۳۲	۰/۲۰۳	۰/۸۳۹	۰/۳۳۸
سبک زندگی سالم	۰/۲۵۰	۰/۲۳۴	۰/۸۵۷	۰/۳۵۵
انتخاب عقلانی	۰/۲۶۷	۰/۲۱۸	۰/۸۹۷	۰/۵۰۹
تقویت پیوندهای درونی اعضا	۰/۱۵۷	۰/۲۳۸	۰/۷۹۹	۰/۳۹۹
اعتمادسازی دوجانبه	۰/۱۹۶	۰/۳۲۹	۰/۷۲۶	۰/۴۸۷
خانواده‌گرایی	۰/۲۵۵	۰/۲۴۱	۰/۷۰۵	۰/۲۶۸
مداخله موثر	۰/۲۶۹	۰/۲۱۱	۰/۸۴۴	۰/۳۷۸

برای بررسی طبیعی بودن توزیع داده‌های آماری گردآوری شده از پرسشنامه از آزمون‌های آماری کولموگراف اسمیرنوف و شاپیرو ویلک استفاده شد. مطابق جول وفق، یافته‌ها حاکی از آن است که با توجه به سطح معناداری به دست آمده ($P > 0/05$) این داده‌ها از توزیع طبیعی برخوردارند.

جدول ۲. ضرایب همبستگی پیرسون برای بررسی رابطه مؤلفه‌های پژوهش با روند پیشگیری از فروپاشی خانواده			
مؤلفه‌ها	تعداد	ضریب همبستگی	sig
تاکید بر آموزش مداوم و روند پیشگیری از فروپاشی خانواده	۳۷۸	۰/۴۴۵	۰/۰۰۰
تقویت اقتصادی و روند پیشگیری از فروپاشی خانواده	۳۷۸	۰/۶۰۳	۰/۰۰۰
حمایت قانونی از زندگی سالم و روند پیشگیری از فروپاشی خانواده	۳۷۸	۰/۳۸۷	۰/۰۰۰
مهارت پروری و مهارت‌افزایی و روند پیشگیری از فروپاشی خانواده	۳۷۸	۰/۵۳۳	۰/۰۰۰
بازتولید اخلاقی مداوم و روند پیشگیری از فروپاشی خانواده	۳۷۸	۰/۴۵۸	۰/۰۰۰
مصون‌سازی فرهنگی و روند پیشگیری از فروپاشی خانواده	۳۷۸	۰/۵۵۵	۰/۰۰۰
سبک زندگی سالم و روند پیشگیری از فروپاشی خانواده	۳۷۸	۰/۷۲۴	۰/۰۰۰
انتخاب عقلانی و روند پیشگیری از فروپاشی خانواده	۳۷۸	۰/۴۸۰	۰/۰۰۰
تقویت پیوندهای درونی اعضا و روند پیشگیری از فروپاشی خانواده	۳۷۸	۰/۵۸۱	۰/۰۰۰
اعتمادسازی دوجانبه و روند پیشگیری از فروپاشی خانواده	۳۷۸	۰/۵۴۹	۰/۰۰۰
خانواده‌گرایی و روند پیشگیری از فروپاشی خانواده	۳۷۸	۰/۴۳۰	۰/۰۰۰
مداخله موثر و روند پیشگیری از فروپاشی خانواده	۳۷۸	۰/۵۰۷	۰/۰۰۰

با توجه به اعداد به دست آمده در جدول فوق و سطح معناداری کم‌تر از ۵ درصد ($sig = 0/000$) و ضرایب همبستگی نشان داده شده در جدول شماره ۲، می‌توان نتیجه گرفت که تمامی مؤلفه‌های پژوهش حاضر با روند پیشگیری فروپاشی از خانواده همبستگی مثبت و معناداری دارا هستند.

با توجه به استنباط آماری موجود، فرضیات پژوهش مورد آزمون قرار گرفتند و نتایج آنها گویای اثربخش بودن متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته پیشگیری از فروپاشی خانواده بوده است. این آزمون‌ها به کمک نرم‌افزار SPSS انجام گرفت و برای حصول اطمینان بیشتر نیز می‌توان اثر این متغیرها را بر میزان پیشگیری از فروپاشی خانواده در

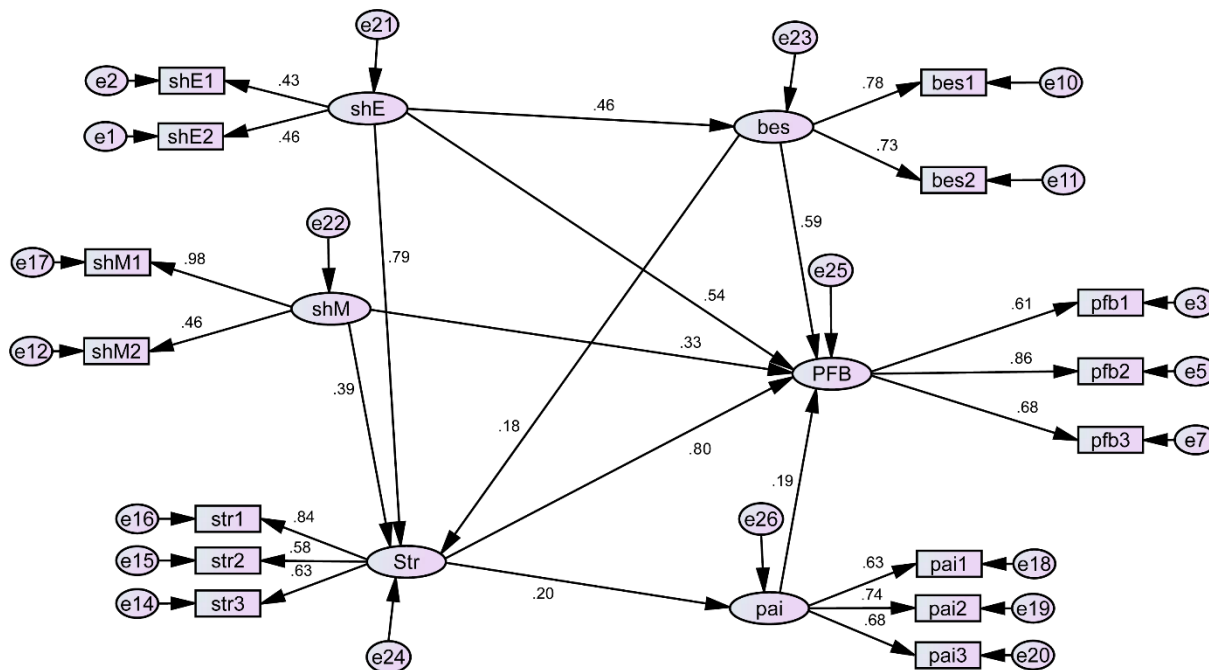
مدلسازی معادله ساختاری به کمک نرم افزار Amos Graphics نیز نشان داد. بر همین اساس به منظور تعیین شدت و جهت تأثیر این متغیرها بر میزان پیشگیری از فروپاشی خانواده از یک مدل معادله ساختاری بهره گرفته شده است که نحوه سنجش یک متغیر پنهان را با استفاده از دو یا تعداد بیشتری متغیر مشاهده شده تعریف می‌کند. همچنین می‌توان گفت که بخشی از مدل معادله ساختاری مدل اندازه‌گیری است که در مدل اندازه‌گیری مشخص می‌شود که تعداد متغیرهای مشاهده شده برای یک متغیر پنهان تا چه حد تحت تأثیر متغیر پنهان مورد نظر و تا چه حد تحت تأثیر متغیر خطا هستند.

جدول ۳. متغیرها و نمادهای ترسیمی موجود در مدل		
نماد ترسیمی	شاخص‌های اصلی	ساختار مدل
She1	اعتمادسازی دوجانبه	شرایط علی (shE)
She2	بازتولید اخلاقی مداوم	

shM1	مصون سازی فرهنگی	شرایط مداخله گر
shM2	انتخاب عقلانی	(shM)
bes1	تقویت اقتصادی	بستر (bes)
bes2	مداخله موثر	
Str1	تاکید بر آموزش مداوم	استراتژی‌ها (str)
Str2	مهارت‌پروری و مهارت‌افزایی	
Str3	حمایت قانونی از زندگی سالم	
pai1	تقویت پیوندهای درونی اعضا	پیامدها (pai)
pai2	سبک زندگی سالم	
pai3	خانواده‌گرایی	
pfb1	پیشگیری از عادی شدن طلاق	پیشگیری از فروپاشی خانواده (PFB)
pfb2	پیشگیری از راهکاری شدن طلاق	
pfb3	مرسوم نشدن جدایی و راه‌حل نشدن طلاق	

در بیان شاخص‌های پیشگیری از فروپاشی خانواده یک شاخص تجمیعی از کل شاخص‌ها وجود دارد که (pfb2) به معنی «پیشگیری از راهکاری شدن طلاق» با ضریب ۰/۸۶ دارای بیشترین وزن در تبیین پیشگیری از فروپاشی خانواده بوده است و بر همین اساس (pfb1) به معنی «پیشگیری از عادی شدن طلاق» با ضریب ۰/۶۱ دارای وزن کمتری در تبیین پیشگیری از فروپاشی خانواده داشته است. لازم به توضیح است که این سوالات از همه پاسخگویان پرسیده شده و از نظر آنان منبع پیشگیری از فروپاشی خانواده قرار گرفته است. در کل همه سه گویه تبیین کننده پیشگیری از فروپاشی خانواده قابلیت بالایی در تبیین این متغیر داشته‌اند. علاوه بر این در تبیین استراتژی‌های مهم در پیشگیری از فروپاشی خانواده نیز سه متغیر تاکید بر آموزش مداوم، مهارت‌پروری و مهارت‌افزایی و حمایت قانونی از زندگی سالم وجود داشته که تاکید بر آموزش مداوم با ضریب ۰/۸۴ دارای بیشترین توان تبیین و روی همه رفته هر سه شاخص توان تبیین قابل قبولی داشته‌اند. این وضعیت در مورد شاخص سازی همه متغیرها صادق است و همه متغیرهای آشکار در تبیین متغیرهای پنهان مناسب هستند.

در این مدل پانزده متغیر مشاهده شده وجود دارد که این متغیرها از تجمیع تعداد زیادی گویه حاصل شده‌اند. برخی از متغیرهای مشاهده شده شامل متغیرهای مستقل اصلی پژوهش هستند که در مدل پارادایمی بخش کیفی پژوهش مشخص شده و برای تبیین اثر متغیرهای مستقل بر تبیین پیشگیری از فروپاشی خانواده (PFB) به کار رفته‌اند. این متغیرهای آشکار شاخص‌های اصلی از متغیرهای مستقل و وابسته هستند که در متغیرهایی چون: بسترهای اثرگذار (تقویت اقتصادی و مداخله موثر) بر تبیین پیشگیری از فروپاشی خانواده؛ شرایط علی اثر گذار بر تبیین پیشگیری از فروپاشی خانواده (اعتمادسازی دوجانبه و بازتولید اخلاقی مداوم)؛ شرایط مداخله گر اثر گذار بر پیشگیری از فروپاشی خانواده (مصون سازی فرهنگی و انتخاب عقلانی)؛ استراتژی‌های اثر گذار بر پیشگیری از فروپاشی خانواده (تاکید بر آموزش مداوم، مهارت‌پروری و مهارت‌افزایی و حمایت قانونی از زندگی سالم)؛ پیامدهای پیشگیری از فروپاشی خانواده (تقویت پیوندهای درونی اعضا، سبک زندگی سالم و خانواده‌گرایی) و سه شاخص (پیشگیری از عادی شدن طلاق، پیشگیری از راهکاری شدن طلاق و مرسوم نشدن جدایی و راه‌حل نشدن طلاق) برای پیشگیری از فروپاشی خانواده وجود دارند.

شکل ۱. مدل معادله ساختاری برای تبیین پیشگیری از فروپاشی خانواده (PFB)

با ضریب $0/33$ تاثیر معناداری بر پیشگیری از فروپاشی خانواده دارد. نهایتاً اثر پیامدهای موجود (Pai) که با سه متغیر (تقویت پیوندهای درونی اعضا، سبک زندگی سالم و خانواده گرایی) تعریف شده بر پیشگیری از فروپاشی خانواده با ضریب $0/19$ اثر مستقیم و معناداری بوده است. علاوه بر روابط اصلی می توان برخی روابط ساختاری در مدل را نیز تحلیل کرد. برای مثال شرایط علی هم بر بسترهای پیشگیری از فروپاشی خانواده و هم بر استراتژی های پیشگیری از فروپاشی خانواده اثر معناداری دارد. همچنین اثر جداگانه شرایط مداخله گر و بسترها بر استراتژی های تبیین پیشگیری از فروپاشی خانواده معنادار بوده است. در نهایت خود استراتژی های پیشگیری از فروپاشی خانواده توانسته اند اثر مستقیم و معناداری بر پیامدهای پیشگیری از فروپاشی خانواده داشته اند. در کل مثبت بودن تمام بارهای عاملی مدل گویای مستقیم و معناداری بودن روابط موجود در مدل است.

در بحث روابط ساختاری نتایج حاصل از مدلسازی نشان داده است که اثر همه متغیرهای مستقل بر تبیین پیشگیری از فروپاشی خانواده معنادار بوده است. در همین ارتباط می توان گفت اثر استراتژی ها (Str) که با سه متغیر (تاکید بر آموزش مداوم، مهارت پروری و مهارت افزایی و حمایت قانونی از زندگی سالم) تعریف شده با ضریب $0/80$ اثر مستقیم و معناداری بر پیشگیری از فروپاشی خانواده (PFB) دارد. پس از آن بسترها با دو متغیر (تقویت اقتصادی و مداخله موثر) با ضریب $0/59$ اثر مستقیم و معناداری بر پیشگیری از فروپاشی خانواده دارد. علاوه بر این شرایط علی (shE) که با دو متغیر اصلی (اعتمادسازی دوجانبه و بازتولید اخلاقی مداوم) تعریف شده بر تبیین پیشگیری از فروپاشی خانواده (PFB) با ضریب $0/46$ اثر مستقیم و معناداری است و بعد از آن نیز شرایط مداخله گر (shM) که با دو متغیر (مصون سازی فرهنگی و انتخاب عقلانی) تعریف شده نیز

جدول ۴. برآورد وزن های رگرسیونی روابط ساختاری موجود در مدل با نرم افزار Amos

Label	برآورد	S.E.	C.R.	معناداری
Bes	.957	.245	3.906	***

***	۵.۲۰۲	.۱۸۷	.۹۷۱	Bes	<---	Str
***	۵.۸۴۹	.۲۱۵	۱.۲۵۹	shM	<---	Str
***	۶.۸۱۱	.۱۷۷	۱.۲۰۶	shE	<---	Str
***	۶.۷۹۰	.۱۸۷	۱.۲۶۷	Str	<---	Pai
***	۶.۰۵۵	.۱۵۹	.۹۶۲	shM	<---	PFB
***	۶.۶۴۵	.۱۵۵	۱.۰۳۱	shE	<---	PFB
***	۳.۶۱۰	.۰۸۶	.۳۱۲	Pai	<---	PFB
***	۶.۶۴۷	.۱۷۹	۱.۱۹۰	Str	<---	PFB
***	۷.۱۵۹	.۱۳۷	.۹۸۳	Bes	<---	PFB
			۱.۰۰۰	PFB	<---	pfb1
***	۶.۱۷۴	.۲۴۲	۱.۴۹۲	PFB	<---	pfb2
.۳۸۲	.۸۷۵	.۲۱۳	.۱۸۶	PFB	<---	pfb3
			۱.۰۰۰	Bes	<---	bes1
***	۷.۸۸۴	.۲۳۶	۱.۸۵۹	Bes	<---	bes2
			۱.۰۰۰	shM	<---	shm1
***	۶.۹۱۹	.۱۸۴	۱.۲۷۱	shM	<---	shm2
			۱.۰۰۰	shE	<---	she1
***	۸.۵۸۴	.۰۹۷	.۸۳۴	shE	<---	she2
			۱.۰۰۰	Str	<---	str1
***	۷.۵۳۶	.۱۳۲	.۹۹۵	Str	<---	str2
***	۷.۸۹۶	.۱۱۷	.۹۲۲	Str	<---	str3
			۱.۰۰۰	Pai	<---	pai1
***	۷.۸۸۴	.۱۱۵	.۹۰۳	Pai	<---	pai2
***	۸.۶۱۵	.۱۳۷	۱.۱۸۰	Pai	<---	pai3

به معنای تایید فرضیه با مقدار صفر است. در جدول فوق قضاوت کردن به وجود تفاوت معنادار بین ضریب محاسبه شده و صفر به صفر درجه خطا منجر می‌شود. با توجه به اینکه تا ۵ درصد میزان خطا قابل قبول است، بنابراین نتیجه نهایی این است که پارامتر محاسبه شده در تمامی موارد دارای تفاوت معنادار با صفر است. در کل این اظهارات برای نمونه‌های بزرگتر جامعه آماری مناسب است.

به منظور بررسی تفاوت معنادار اثر متغیر آشکار بر پنهان، به وزن‌های رگرسیونی مراجعه می‌شود. مقدار (C.R) مقداری است که با نسبت بحرانی خوانده می‌شود. این مقدار که از محاسبه نسبت مقدار برآورد شده غیراستاندارد برای پارامتر (Estimate) به خطای معیار (S.E) محاسبه شده برای همان پارامتر حاصل می‌شود، نشان می‌دهد که در صورت رد فرضیه صفری که مقدار این پارامتر را برابر صفر قرار می‌دهد، تا چه حد احتمال خطا وجود دارد. مقادیر سه ستاره (***) در قسمت (P)

جدول ۵. شاخص‌های برازندگی مدل نهایی

شاخص برازش	نماد	مقدار بدست آمده	برازش قابل قبول	تفسیر شاخص
شاخص‌های برازش مطلق	GFI	۰,۸۸۳	بزرگتر از ۰,۷	با توجه به اینکه مقدار محاسبه شده بیشتر از ۰,۷ است برازش مدل مورد تایید است.
شاخص نیکویی	AGFI	۰,۸۴۴	بزرگتر از	با توجه به اینکه مقدار محاسبه شده بیشتر

برازش تعدیل شده	۰,۷	از ۰,۷ است برازش مدل مورد تایید است.
شاخص‌های		
شاخص برازش	۰,۷۹۴	بزرگتر از ۰,۷ با توجه به اینکه مقدار محاسبه شده بیشتر
هنجار نشده	۰,۷	از ۰,۷ است برازش مدل مورد تایید است.
شاخص برازش	۰,۷۳۵	بزرگتر از ۰,۷ با توجه به اینکه مقدار محاسبه شده بیشتر
تطبیقی	۰,۷	از ۰,۷ است برازش مدل مورد تایید است.
شاخص برازش	۰,۸۰۰	بزرگتر از ۰,۷ با توجه به اینکه مقدار محاسبه شده بیشتر
افزایش	۰,۷	از ۰,۷ است برازش مدل مورد تایید است.
شاخص‌های		
شاخص برازش	۰,۵۷۴	بزرگتر از ۰,۵ با توجه به اینکه مقدار محاسبه شده بیشتر
مقتصد هنجار شده	۰,۵	از ۰,۵ است برازش مدل مورد تایید است.
ریشه میانگین	۰,۰۷۰	کوچکتر از ۰,۱ با توجه به اینکه مقدار محاسبه شده کمتر
مربعات خطا برآورد	۰,۱	از ۰,۱ است برازش مدل مورد تایید است.
نسبت کای دو به	۲,۲۱۰	مقدار بین ۱ تا ۳ با توجه به اینکه مقدار محاسبه شده کمتر
درجه آزادی	۳	از ۳ است برازش مدل تایید می‌شود.

فروپاشی خانواده (مصون‌سازی فرهنگی و انتخاب عقلانی)؛ استراتژی‌های اثر گذار بر پیشگیری از فروپاشی خانواده (تاکید بر آموزش مداوم، مهارت‌پروری و مهارت‌افزایی و حمایت قانونی از زندگی سالم)؛ پیامدهای پیشگیری از فروپاشی خانواده (تقویت پیوندهای درونی اعضا، سبک زندگی سالم و خانواده‌گرایی) و سه شاخص (پیشگیری از عادی شدن طلاق، پیشگیری از راهکاری شدن طلاق و مرسوم نشدن جدایی و راه‌حل نشدن طلاق) برای پیشگیری از فروپاشی خانواده وجود دارند. در بیان شاخص‌های پیشگیری از فروپاشی خانواده یک شاخص تجمیعی از کل شاخص‌ها وجود دارد که «پیشگیری از راهکاری شدن طلاق» با ضریب ۰/۸۶ دارای بیشترین وزن در تبیین پیشگیری از فروپاشی خانواده بوده است و بر همین اساس «پیشگیری از عادی شدن طلاق» با ضریب ۰/۶۱ دارای وزن کمتری در تبیین پیشگیری از فروپاشی خانواده داشته است. لازم به توضیح است که این سوالات از همه پاسخگویان پرسیده شده و از نظر آنان منبع پیشگیری از فروپاشی خانواده قرار گرفته است. در کل همه سه گویه تبیین کننده پیشگیری از فروپاشی خانواده قابلیت بالایی در تبیین این متغیر داشته‌اند. علاوه بر این در تبیین استراتژی‌های مهم در پیشگیری از فروپاشی خانواده نیز سه متغیر تاکید بر آموزش مداوم، مهارت‌پروری و مهارت‌افزایی و حمایت

روش مدلسازی برای ارزشیابی برازندگی مدل، معیارهای زیادی وجود دارد. این معیارها به همراه میزان مورد قبول و مقدار به دست آمده برای مدل پژوهش ارائه شده است. این شاخص‌های بیان شده برازندگی مدل طراحی شده را نشان می‌دهند که نشان دهنده برازندگی و تناسب خوب مدل است. به عبارتی مدل نظری تحقیق تایید می‌شود. از آنجایی که این مدل توسط شاخص‌های برازندگی تایید شد، بنابراین استفاده از آن برای آزمون فرضیه‌ها صحیح و به جا است.

بحث و نتیجه‌گیری

در مدل مورد اشاره پانزده متغیر مشاهده شده وجود دارد که این متغیرها از تجمیع تعداد زیادی گویه حاصل شده‌اند. برخی از متغیرهای مشاهده شده شامل متغیرهای مستقل اصلی پژوهش هستند که در مدل پارادایمی بخش کیفی پژوهش مشخص شده و برای تبیین اثر متغیرهای مستقل بر تبیین پیشگیری از فروپاشی خانواده به کار رفته‌اند. این متغیرهای آشکار شاخص‌های اصلی از متغیرهای مستقل و وابسته هستند که در متغیرهایی چون: بسترهای اثرگذار (تقویت اقتصادی و مداخله موثر) بر تبیین پیشگیری از فروپاشی خانواده؛ شرایط علی اثر گذار بر تبیین پیشگیری از فروپاشی خانواده (اعتمادسازی دوجانبه و بازتولید اخلاقی مداوم)؛ شرایط مداخله‌گر اثر گذار بر پیشگیری از

پیامدهای پیشگیری از فروپاشی خانواده داشته‌اند. در کل مثبت بودن تمام بارهای عاملی مدل گویای مستقیم و معناداری بودن روابط موجود در مدل است.

بر اساس یافته‌های این پژوهش می‌توان از کشف الگویی صحبت کرد که در آن پیشگیری از فروپاشی خانواده محصولی تعاملی بین دلایل، شرایط و بسترهایی است که با راهبردهایی به پیامدهایی مطلوب در پیشگیری از فروپاشی خانواده می‌انجامد. بر همین اساس لازم است پیشنهادات در پنج حوزه ارائه شوند، چرا که یافته‌ها در قالب یک الگوی ساختاری با پنج مولفه مهم به دست آمده‌اند.

در مهمترین مولفه مدل که شرایط علی وجود دارد، پیشگیری از فروپاشی می‌تواند به علت اعتمادسازی و توجه به اخلاقیات باشد. این یافته مهم و کاربردی است و پیشنهاد می‌شود که قبل از بحرانی شدن اوضاع بازسازی اعتماد از دست رفته باید یا از طریق زوجین یا به پیشنهاد مشاوران باید در دستور کار قرار گیرد. علاوه بر این زوجین نباید از مدار اخلاق خارج شوند و همیشه و در همه حال لازم است اخلاقی رفتار کردن حتی اگر به ضرر آنها باشد، معیار تصمیم‌گیری و رفتار آنها باشد.

در مولفه مهم دیگری بسترهایی برای پیشگیری توصیه شده که عموماً از مسایل اقتصادی و مداخلات موثر در پیشگیری از فروپاشی حمایت می‌کنند. اقتصاد در همه حال مهم است و در بقای زندگی زناشویی مهمتر. بدون شک مشکلات اقتصادی تاثیر بسزایی در نابسامانی‌های اقتصاد یک خانواده دارند. شواهد نشان داده بسیاری از فروپاشی‌ها مستقیماً به دلایل اقتصادی بوده از این رو تقویت اقتصادی نه فقط یک عامل صرف، بلکه راهبردی برای حفظ خانواده و کلیت نظام اجتماعی است. همچنین اختلاف‌های کوچک در صورت مداخله موثر از طرف بزرگان و افراد ذی‌نفع‌عامل پیشگیرانه مهمی در جدی شدن اختلافات است که باید این مداخله همواره به عنوان مکانیزمی کارآمد در زندگی زوجین به ویژه زوجین جوان حضور داشته باشد.

قانونی از زندگی سالم وجود داشته که تاکید بر آموزش مداوم با ضریب ۰/۸۴ دارای بیشترین توان تبیین و روی همه رفته هر سه شاخص توان تبیین قابل قبولی داشته‌اند. این وضعیت در مورد شاخص سازی همه متغیرها صادق است و همه متغیرهای آشکار در تبیین متغیرهای پنهان مناسب هستند. اما در بحث روابط ساختاری نتایج حاصل از مدلسازی نشان داده است که اثر همه متغیرهای مستقل بر تبیین پیشگیری از فروپاشی خانواده معنادار بوده است. در همین ارتباط می‌توان گفت اثر استراتژی‌ها که با سه متغیر (تاکید بر آموزش مداوم، مهارت‌پروری و مهارت‌افزایی و حمایت قانونی از زندگی سالم) تعریف شده با ضریب ۰/۸۰ اثر مستقیم و معناداری بر پیشگیری از فروپاشی خانواده دارد. پس از آن بسترها با دو متغیر (تقویت اقتصادی و مداخله موثر) با ضریب ۰/۵۹ اثر مستقیم و معناداری بر پیشگیری از فروپاشی خانواده دارد. علاوه بر این شرایط علی که با دو متغیر اصلی (اعتمادسازی دوجانبه و بازتولید اخلاقی مداوم) تعریف شده بر تبیین پیشگیری از فروپاشی خانواده با ضریب ۰/۴۶ اثر مستقیم و معناداری است و بعد از آن نیز شرایط مداخله‌گر که با دو متغیر (مصون‌سازی فرهنگی و انتخاب عقلانی) تعریف شده نیز با ضریب ۰/۳۳ تاثیر معناداری بر پیشگیری از فروپاشی خانواده دارد. نهایتاً اثر پیامدهای موجود که با سه متغیر (تقویت پیوندهای درونی اعضا، سبک زندگی سالم و خانواده‌گرایی) تعریف شده بر پیشگیری از فروپاشی خانواده با ضریب ۰/۱۹ اثر مستقیم و معناداری بوده است. علاوه بر روابط اصلی می‌توان برخی روابط ساختاری در مدل را نیز تحلیل کرد. برای مثال شرایط علی هم بر بسترهای پیشگیری از فروپاشی خانواده و هم بر استراتژی‌های پیشگیری از فروپاشی خانواده اثر معناداری دارد. همچنین اثر جداگانه شرایط مداخله‌گر و بسترها بر استراتژی‌های تبیین پیشگیری از فروپاشی خانواده معنادار بوده است. در نهایت خود استراتژی‌های پیشگیری از فروپاشی خانواده توانسته‌اند اثر مستقیم و معناداری بر

موازين اخلاقی

در تمام مراحل پژوهش سعی شد اصول اخلاقی مورد توجه قرار گیرد. ضمن دادن آزادی انتخاب به شرکت‌کنندگان و دادن اطمینان جهت رعایت اصول رازداری، سعی بر آن بود تا به حریم شخصی زندگی افراد احترام گذاشته شود.

تشکر و قدردانی

از همه افراد شرکت‌کننده در پژوهش و همه افرادی که در اجرای این پژوهش همکاری داشتند تشکر و قدردانی می‌شود.

مشارکت نویسندگان

نویسنده این پژوهش در طراحی، مفهوم‌سازی، روش‌شناسی، گردآوری داده‌ها، تحلیل آماری داده‌ها، پیش‌نویس، ویراستاری و نهایی سازی نقش داشت.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان، این مقاله حامی مالی و تعارض منافع ندارد.

References

- احمدی‌خوبی، شاهپور، مهداد، علی، کشتی‌آرای، نرگس. (۱۳۹۷). تدوین بسته آموزشی پیشگیری از طلاق و تعیین اثربخشی آن بر رضامندی همسران و طلاق عاطفی، مجله پرستاری و مامایی، ۱۶ (۵): ۳۳۵-۳۴۵.
- اسدیان، عقیل، صداقت، کامران. (۱۳۹۳). تبیین جامعه‌شناختی عوامل اجتماعی مؤثر بر طلاق (مطالعه موردی: شهرستان قائم شهر)، فصلنامه جامعه‌شناسی کاربردی، ۲۵ (۲): ۹۷-۱۱۶.
- آرامی، حسین، شفیق آبادی، عبدالله، و زهراکار، کیانوش. (۱۴۰۲). مطالعه کیفی شناسایی مولفه‌های پیشگیرانه از فروپاشی خانواده. *خانواده درمانی کاربردی*، ۴ (۱): ۳۱۲-۳۳۹.
- بوالهری، جعفر، رمضان‌زاده، فاطمه، عابدی‌نیا، نسرين، نقی‌زاده، محمدمهدی، پهلوانی، هاجر، صابری، سید مهدی. (۱۳۹۱). بررسی برخی علل منجر به تقاضای طلاق در زوجین متقاضی طلاق در دادگاه‌های تهران، مجله اپیدمیولوژی ایران، ۸ (۱): ۸۳-۹۳.
- حسنی، رضا، قدرتی، حسین، امیرپور، مهناز. (۱۳۹۳). پیامدهای طلاق برای زنان مطلقه‌ی شهر مشهد (یک

در تبیین مداخله‌گرهایی که می‌توانند روند پیشگیری را تسریع ببخشند، تمرکز بر مسایل فرهنگی و عقلانیت از مهمترین مباحث کارشناسان و نخبگان امر است. مصون‌سازی فرهنگی از طریق حفاظت از الگوهای فرهنگی سالم و کنترل و مدیریت ولنگاری فرهنگی توسط نهادهای مهم دولتی و غیردولتی به مصون‌سازی فضای زندگی کمک می‌کند و این سیاست کلان تاثیرات عمقی خود را در فضای خرد و خانواده خواهد گذاشت. فرهنگ‌سازی در زمینه انتخاب عقلانی باید توسط نهادهای ذی‌ربط تبلیغ شود و رسانه‌های جمعی باید رسالت خود را در این زمینه در قالب برنامه‌های متنوع به اجرا درآورند.

داشتن راهبرد و استراتژی برای پیشگیری شاید سازنده ترین بخش کار باشد. در بسیاری از حوزه‌ها عموم راهبردها بر مساله آموزش تاکید دارند و در این بررسی علاوه بر آموزش مساله مهارت‌افزایی و حتی حمایت قانونی نیز به عنوان راهبردهای کارآمدی مد نظر قرار گرفته‌اند. بدون شک بسیاری از مشکلات خانواده‌ها، ناشی از عدم شناخت وظایف، راه‌های برقراری رابطه و روش حل مسائل است. بنابراین یکی از راهبردهای مهم حل مسائل خانوادگی، رویکرد روان‌شناختی آموزشی است که بر پایه آن آموزش حل تعارضات زوجین، آموزش‌های ارتباطی و تعاملی، آموزش مهارت‌های مذاکره و گفتگو و حتی شیوه‌های مهارت‌افزایی باید در قالب برنامه‌های آموزشی از طریق نهادهای موازی و مسئول به زوجین قبل از ازدواج و در طول ازدواج داده شود. در نهایت می‌توان با تاکید بر پیوندهای درونی اعضا و سبک زندگی آنها و تاکید بر خانواده توسط برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران سبک زندگی افراد جامعه را به صورت هدفمند به سمت الگوهای مثبت اجتماعی مانند خانواده‌گرایی سوق داد که این مسایل هم‌هدفی مطلوب برای پیشگیری از فروپاشی هستند و هم در راستای این پیشگیری پیامدهای قابل اعتمادی هستند.

- پژوهش کیفی)، فصلنامه تغییرات اجتماعی - فرهنگی، ۱۱(۳): ۵۰-۳۳.
- حقیقتیان، منصور، هاشمیان فر، سیدعلی، آقابابایی، عزیزاله. (۱۳۹۷). سنخ‌شناسی طلاق و پیامدهای اجتماعی آن (مطالعه موردی: زنان مطلقه تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) استان چهارمحال و بختیاری)، فصلنامه جامعه‌شناسی کاربردی، ۲۹(۲): ۶۵-۹۲.
- حیدری، حامد، کیمیایی، سیدعلی، خوبی‌نژاد، غلامرضا، مشهدی، علی. (۱۳۹۹). بررسی اثربخشی الگوی مشاوره‌ای پیشگیری از طلاق بر رضایت زناشویی در ازدواج‌های زود هنگام، مجله دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی مشهد، ۶۳(۱): ۲۲۴۹-۲۲۵۸. doi: 10.22038/mjms.2020.15981
- دهقانی‌تفتی، زهرا، محمدی، اصغر، حقیقتیان، منصور. (۱۳۹۸). بررسی جامعه‌شناختی پیامدهای اجتماعی طلاق عاطفی زنان شهر تهران طی سال‌های ۹۶-۹۷ براساس معادلات ساختاری، فصلنامه پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران، ۱۸(۱)، ۹۷-۱۱۵.
- رحیم‌پور، عدنان، رحیم‌زاده، حسین، رحیم‌پور، فلاح. (۱۳۹۶). راهکارهای فقه اسلامی پیشگیری از وقوع آسیب اجتماعی طلاق، فصلنامه علوم اجتماعی، ۱۱(۳۷)، ۲۱۹-۲۵۲.
- رضائی، وحید، فلاح، محمدحسین، وزیری، سعید. (۱۳۹۹). بررسی علل طلاق به شیوه تحلیل روایت در شهرستان یزد و طراحی آموزش پیش نیازهای زوجیت مبتنی بر علل طلاق با رویکرد یادگیری پنهان و با محوریت خانواده، مدرسه و دانش آموز. نشریه طلوع بهداشت، ۱۹(۱): ۷۳-۸۳.
- روشنی، شهره، تافته، مریم، خسروی، زهره. (۱۳۹۸). فراتحلیل پژوهش‌های طلاق در ایران در دو دهه اخیر (۱۳۷۷-۱۳۹۷) و ارائه راهکارهای کاهش طلاق و پیامدهای منفی آن برای زنان و فرزندان، فصلنامه زن در توسعه و سیاست، ۱۷(۴)، ۶۵۳-۶۷۴.
- زرگر، فاطمه، نشاط دوست، حمیدطاهر. (۱۳۸۶). بررسی عوامل مؤثر در بروز طلاق در شهرستان فلاورجان، فصلنامه خانواده‌پژوهی، ۳(۱۱)، ۷۴۹-۷۳۷.
- عسکری باغمیانی، اشرف، جوادیان، سیدرضا. (۱۳۹۶). فشار مضاعف زندگی، پیامد اصلی طلاق در زنان، یک مطالعه کیفی، مجله تحقیقات کیفی در علوم سلامت، ۶(۴): ۴۳۶-۴۲۲.
- عرب‌خراسانی، سمیه، قاسمی، وحید، ربانی‌خوارسگانی، علی. (۱۳۹۹). تقاطع جنسیت و خانواده: فهم مردانه از ازدواج و جدایی، مطالعات زن و خانواده، ۱۸(۱): ۱۱۳-۱۵۶.
- کلانتری، عبدالحسین، روشن فکر، پیام، جواهری، جلوه. (۱۳۹۰). آثار و پیامدهای طلاق مرور نظام مند تحقیقات انجام شده در ایران با تأکید بر ملاحظات جنسیتی (۱۳۹۰ - ۱۳۷۶)، فصلنامه زن در توسعه و سیاست، ۹(۳): ۱۱۱-۱۳۱.
- مرادی، امید، اسمعیلی، معصومه، شفیق‌آبادی، عبدالله، کیامنش، علیرضا. (۱۳۹۱). بررسی اثربخشی الگوی یکپارچه مشاوره پیشگیری از طلاق بر کیفیت زندگی و انصراف از طلاق زوج‌های در آستانه طلاق، فصلنامه مشاوره و روان‌درمانی خانواده، ۲(۴): ۵۰۰-۵۱۹.
- مسعودی‌نیا، زهرا، بانکی‌پورفرد، امیرحسین، قلی‌زاده، آذر. (۱۳۹۴). مطالعه کیفی تجارب مردان و زنان طلاق گرفته از عوامل فرهنگی زمینه‌ساز طلاق، جامعه‌شناسی کاربردی، ۲۶(۱): ۳۹-۶۴.
- مشکی، مهدی، شاه‌قاسمی، زهره، دلشاد نوقایی، علی، مسلم، علیرضا. (۱۳۹۰). بررسی وضعیت و عوامل مرتبط با طلاق از دیدگاه زوجین مطلقه شهرستان گناباد در سال‌های ۸۸-۸۷، فصلنامه افق دانش، ۱۷(۱): ۳۵-۴۴.
- نوابخش، مهرداد، محمدی، حامد. (۱۳۹۵). شناسایی مولفه‌های فرهنگی و اجتماعی تحکیم خانواده در راستای پیشگیری از طلاق با تأکید بر پایگاه اجتماعی (مطالعه موردی خانواده‌های زیر ۵ سال تشکیل شهر تهران)، فصلنامه پژوهش اجتماعی، ۸(۳۱): ۳۹-۵۹.
- Ahmadikhoi, S., Mehdad, A., & Keshtiarai, N. (2018). Compilation of divorce prevention educational package and determination of its effectiveness on spouses' consent and emotional divorce, *Journal of Nursing and Midwifery*, 16 (5): 335-345. (In Persian)
- Alizadeh kondori S. (2020). The Effectiveness of Communication Skills Training in Reducing Emotional Divorce of Women Affected by their Husbands' Infidelity. *Journal of Assessment and Research in Applied Counseling*, 2(3), 75-85. doi:10.52547/jarcp.2.3.75
- Arab Khorasani, S., Ghasemi, V., & Rabbani Khorasgani, A. (2020). The intersection of gender and family: men's understanding of marriage and separation, *Women and Family Studies*, 8(1): 113-156. (In Persian)
- Asadian, A., & Sedaghat, K. (2014). Sociological explanation of social factors affecting divorce (case study: Ghaem Shahr city), *Applied*

- Gruber, J. (2004). Is making divorce easier bad for children? The long-run implications of unilateral divorce. *J. Labor Econ.* 22 (4), 799–833.
- Haghighatian, M., Hashemianfar, S. A., Agha Babaei, A. (2018). Etiology of divorce and its social consequences (case study: divorced women covered by the Imam Khomeini Relief Committee (RA) of Chaharmahal and Bakhtiari Province), *Applied Sociology Quarterly*, 29(2): 65-92. (In Persian)
- Hasani, R., Ghodrati, H., & Amirpour, M. (2014). Consequences of divorce for divorced women in Mashhad (a qualitative research), *Socio-Cultural Changes Quarterly*, 11(3): 33-50. (In Persian)
- Heydari, H., Kimiaei, S. A., Khoinejad, G., & Mashhadi, A. (2020). Investigating the effectiveness of divorce prevention counseling model on marital satisfaction in early marriages, *Mashhad University of Medical Sciences Faculty of Medicine Journal*, 63(1): 2249-2258. doi: 10.22038/mjms.2020.15981 (In Persian)
- Kalantari, A. H., Roshan Fekr, P., & Javaheri, J. (2011). The Effects and Consequences of Divorce, a systematic review of research done in Iran with an emphasis on gender considerations (1997-2011), *Women in Development and Politics Quarterly*, 9(3): 111-131. (In Persian)
- Kalmijn, M., Vanassche, S., & Matthijs, K. (2011). Divorce and Social Class During the Early Stages of the Divorce Revolution: Evidence From Flanders and the Netherlands. *Journal of Family History*, 36(2), 159–172. <https://doi.org/10.1177/0363199011398436>
- Kang, Y., Ko, K., Ganong, L., & Chapman, A. (2020). Perceived norms of child support payments: a comparative study of South Korea and the United States. *Journal of Family Studies*, 1-17. KOSIS. (2019, August). Korean Statistical Information Service. Retrieved from <http://kosis.kr/index/index.do>.
- Kim, Yeongmin; Chung, Yiyoon. (2020). Child support receipt among divorced mothers in Korea: Changes after the 2007 policy reform, *Children and Youth Services Review*, Volume 119, December 2020, 105446; <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105446>
- Klein Velderman, M., Pannebakker, F. D., van Vliet, W., & Reijneveld, S. A. (2018). Prevention of Divorce-Related Problems in Dutch 4- to 8-Year-Olds: Cultural Adaptation and Pilot Study of the Children of Divorce *Sociology Quarterly*, 25(2): 116-97. (In Persian)
- Askari Baghmiani, A., & Javadian, S. R. (2017). The double pressure of life, the main consequence of divorce in women., A qualitative study, *Journal of qualitative research in health sciences*, 6 (4): 422-436. (In Persian)
- Auersperg, F., Vlasak, T., Ponocny, I., & Barth, A. (2019). Long-term effects of parental divorce on mental health – A meta-analysis, *Journal of Psychiatric Research*, Volume 119, December 2019, Pages 107-115; <https://doi.org/10.1016/j.jpsychires.2019.09.011>
- Bolhari, J., Ramzanzadeh, F., Abedinia, N., Naghizadeh, M. M., Pahlavani, H., & Sabri, S. M. (2012). Investigating some causes leading to divorce in couples applying for divorce in Tehran courts, *Iranian Journal of Epidemiology*. 8 (1): 83-93 (In Persian)
- Cioffi, C., Garmo, D. S., & Jones, J. A. (2020). Participation in the Fathering through Change intervention reduces substance use among divorced and separated fathers, *Journal of Substance Abuse Treatment*, Volume 120, January 2021, 108142; <https://doi.org/10.1016/j.jsat.2020.108142>
- Dehghani-Tafti, Z., Mohammadi, A., Haghighatian, M. (2019). Sociological investigation of the social consequences of emotional divorce of women in Tehran during the years 1996-97 based on structural equations, *Iranian Social Issues Strategic Research Quarterly*, 8(1), 115-97. (In Persian)
- Denissen, J. J. A., Luhmann, M., Chung, J. M., & Bleidorn, W. (2019). Transactions between life events and personality traits across the adult lifespan. *Journal of Personality and Social Psychology*, 116(4), 612–633. <https://doi.org/10.1037/pspp0000196>
- Düzbakar, O. (2016). Divorce and Types of Divorce at the End of Seventeenth-century Bursa. *Journal of Family History*, 41(2), 118–130. <https://doi.org/10.1177/0363199016635218>
- Fernandez, Raquel, Wong, Joyce Cheng, (2014). Divorce risk, wages and working wives: a quantitative life-cycle analysis of female labour force participation. *Econ. J.* 124 (May), 319–358.
- Gadalla, T. M. (2008). Impact of marital dissolution on men's and women's incomes: A longitudinal study. *Journal of Divorce & Remarriage*, 50 (1), 55–65. <https://doi.org/10.1080/10502550802365714>

- based on the causes of divorce with a hidden learning approach centered on family, school and student. *Tolo Health Journal*, 19 (1): 73-83. (In Persian)
- Roshni, S., Tafté, M., & Khosravi, Z. (2019). Meta-analysis of divorce researches in Iran in the last two decades (2018-1377) and providing solutions to reduce divorce and its negative consequences for women and children, *Women in Development and Politics Quarterly*, 17(4), 653-674. (In Persian)
- Schaan, V. K., Schulz, A., Schächinger, H., & Vögele, C. (2019). Parental divorce is associated with an increased risk to develop mental disorders in women. *Journal of affective disorders*, 257, 91-99. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2019.06.071>
- Sorek, Y. (2020). Grandparental and overall social support as resilience factors in coping with parental conflict among children of divorce, *Children and Youth Services Review*, Volume 118, November 2020, 105443. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2020.105443>
- Spikic, S., Mortelmans, D., & Pasteels, I. (2020). Does divorce change your personality? Examining the effect of divorce occurrence on the Big Five personality traits using panel surveys from three countries, *Personality and Individual Differences*, Available online 27 October 2020, 110428. In Press, Corrected Proof.
- Stevenson, B. (2007). The impact of divorce laws on marriage-specific capital. *J. Labor Econ.* 25 (1), 75-94.
- Stevenson, B., & Wolfers, J. (2006). Bargaining in the shadow of the law: divorce laws and family distress. *Q. J. Econ.* 121 (1), 267-288. <https://doi.org/10.1093/qje/121.1.267>.
- Wong, H. C. (2016). Credible commitments and marriage: when the homemaker gets her share at divorce. *Journal of Demographic Economics* 82, 241-279. <https://doi.org/10.1017/dem.2016.9>.
- Zargar, F., & Neshat Dost, H. T. (1386). Investigating the effective factors in the occurrence of divorce in Flowerjan city, *Family Research Quarterly*, 3(11), 749-737. (In Persian)
- Intervention Program. *Research on Social Work Practice*, 28(4), 415-427. <https://doi.org/10.1177/1049731516644504>
- Lan, X. (2020). Disengaged and highly harsh? Perceived parenting profiles, narcissism, and loneliness among adolescents from divorced families, *Personality and Individual Differences*, Available online 27 October 2020, 110466, In Press, Corrected Proof
- Masoudnia, Z., Bankiporfard, A., & Qolizadeh, A. (2015). A qualitative study of the experiences of divorced men and women from cultural factors underlying divorce, *Applied Sociology*, 26(1): 39-64. (In Persian)
- Meshki, M., Shah Ghasemi, Z., Delshad Noghabi, A., & Moslem, A. (2011). Investigating the situation and factors related to divorce from the point of view of divorced couples of Gonabad city in 2008-2009, *Efoq Danesh Quarterly*, 17(1):35-44. (In Persian)
- Moradi, O., Ismaili, M., Shafiabadi, A., & Kiamanesh, A. (2012). Investigating the effectiveness of the integrated model of divorce prevention counseling on the quality of life and withdrawal from divorce of couples on the verge of divorce, *Family Counseling and Psychotherapy Quarterly*, 2(4), 500-519. (In Persian)
- Navabakhsh, M., Mohammadi, H. (2015). Identifying the cultural and social components of family consolidation in order to prevent divorce with an emphasis on social base (a case study of families under 5 years of age in Tehran), *Social Research Quarterly*, 8(31): 39-59. (In Persian)
- Oláh, L. S. (2015). Changing families in the European Union: Trends and policy implications. Analytical paper, prepared for the United Nations Expert Group Meeting, "Family policy development: Achievements and challenges," New York, May 14-15, pp: 1-41.
- Pirzadeh, S., & Parsakia, K. (2023). A Comparative Study of Family Structure (Cohesion and Flexibility) and Functioning in People with and without Drug Abuse. *International Journal of Body, Mind & Culture* (2345-5802), 10(1).
- Rahimpour, A., Rahimzadeh, H., & Rahimpour, F. (2017). The solutions of Islamic jurisprudence to prevent the social damage of divorce, *Social Sciences Quarterly*, 11(37), 219-252. (In Persian)
- Rezaei, V., Fallah, M. H., & Vaziri, S. (2020). Investigating the causes of divorce through narrative analysis in Yazd city and designing education for the prerequisites of marriage